

Lammersterfte gedaald door aanpassingen Low-inputsysteem

Jacob de Boer

De aanpassingen in het Low-inputsysteem die halverwege de aflamperiode van 1996 zijn ingevoerd zijn in 1997 verder verfijnd. De aanpassingen rondom aflammen zijn bijzonder effectief. Dit jaar is de sterfte teruggelopen tot 12,1 %. Het sterftepercentage is gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Hoog drachtigheidspercentage en korte aflamperiode

Op 5 december zijn zes Texelse rammen toegelaten bij 182 Blessumer oaien, waarvan 34 eerstejaars oaien (19 %). Naar verwachting werd een groot aantal oaien in de eerste cyclus gedekt. Van de 182 oaien werden maar liefst 173 aangekleurd in de eerste cyclus. Na de eerste cyclus vonden nog 22 dekkingen plaats, zes eerste dekkingen en 16 herdekkingen. 83 % van de oaien was binnen 17 dagen gedekt. Een korte dekperiode betekent een kort aflamseizoen. In week 18 t/m 20 lamde 86 % van de oaien met een duidelijke piek in week 19 (zie figuur 1).

Een kort aflamseizoen is gunstig voor de tijd die nodig is voor de controle rondom het aflammen. Ook blijft de beweidingduur van de percelen waarop het lammeren plaats vindt beperkt. Verder is de uniformiteit binnen de koppel groter, dit levert weer voordelen op bij het spenen en het afleveren.

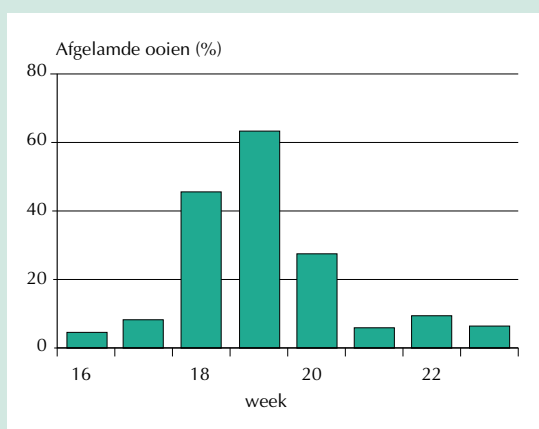
Werkwijze rondom aflammen

De hoogdrachtige oaien lopen bij elkaar in één

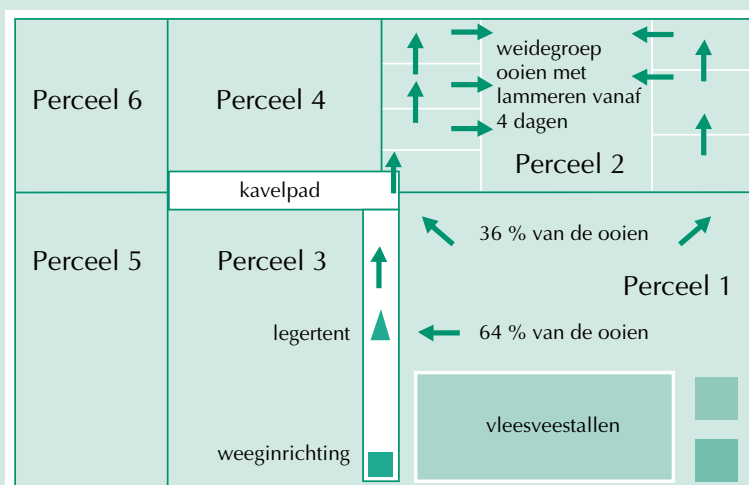
perceel. Overdag wordt er van 6.00 uur tot 23.00 uur om de drie uur gecontroleerd. Als er een ooi aan het aflammen is vindt na circa 1,5 uur opnieuw een controle plaats. Op dat moment wordt beoordeeld of de ooi nog 1,5 uur gegeven kan worden of dat de lammeren gehaald moeten worden. Tijdens de nacht wordt éénmaal gecontroleerd, om 3.00 uur. Tijdens deze controle kunnen lammeren direct gehaald worden. In 1997 lammerde 80 % van de oaien tussen 6.00 en 23.00 uur. Bij gunstige omstandigheden (gezonde vitale lammeren en redelijk weer) wordt de ooi met haar lammeren naar een klein weiland gebracht (36 % van de geworpen oaien). In deze wei zijn wat netten met windbreekgaas geplaatst of enkele kisten. Na één dag in deze wei komen de oaien en lammeren in een wat grotere groep en vervolgens op de vierde dag na het lammeren in de weidegroep (zie figuur 2).

In een minder gunstige situatie (drielingen, langdurige regenval) wordt de ooi voor maximaal één dag met haar lammeren in een hokje in een legertent geplaatst. In deze tent kunnen tien hokjes gemaakt worden voor de eerste opvang. Het grootste deel (64 %) van de oaien met lam-

Figuur 1 Percentage afgelamde oaien per week

Figuur 2

Tabel 1 Worp-grootte (geboren lammeren per afgelamde ooi) en geboortegewicht (kg)

Worpnummer	1	2	>=3	Gem.
Worp-grootte	1,7	2,0	2,4	2,2
Geboortegewicht (kg)				
ramlam	3,8	4,4	4,7	4,5
ooilam	3,7	4,5	4,4	4,3

De geboortegewichten liggen op hetzelfde niveau als in 1995 en 1996. De ramlam-meren wogen gemiddeld 4,5 kg en de ooilam-meren 4,3 kg.

meren is via de legertent en het kavelpad naar de wei gegaan. Deze werkwijze is gevolgd tot dat er een weidegroep van circa 90 ooiën met lammeren gevormd was, daarna vond een herhaling plaats op perceel 3. Op 3 juni, een maand na de start van het lammeren, zijn de twee weidegroepen weer samengevoegd. De ooiën en lammeren verbleven in de helft van de gevallen een halve dag in de legertent. Het gebruik van een legertent als opvang is goed bevallen, het werkt plezierig en het is een goedkoop alternatief voor een stal.

Worp-grootte en geboortegewicht

De geboortegewichten en worp-grootte staan in tabel 1. Het betreft hier de geboortegewichten van de geboren lammeren (dood en levend).

Veel hulp nodig tijdens aflammen

Met bovenstaande werkwijze rondom het lammeren bleek ook in 1997 het percentage schapen dat enige hulp nodig had hoog. Bij slechts 51 ooiën is helemaal geen assistentie verleend (30%). Bij 63% van de ooiën is enige hulp geboden. Deze hulp bestond vooral uit repositie van lammeren en lichte trekkracht. 7% van de

worpen is aangemerkt als zwaar. In 1996 moest bij 50% van de ooiën hulp worden verleend. Het hogere percentage verleende hulp kan een gevolg zijn van de intensievere controle waardoor eerder is ingegrepen. De intensievere controle in samenhang met het eerder ingrijpen in het geboorteprocess, en het tot stand komen van een betere moeder/lam-binding door een aantal ooiën met lammeren op te vangen in de legertent, heeft samen met het bieden van beschutting tijdens de eerste dagen geleid tot veel lagere sterftes rondom de geboorte. In tabel 2 wordt de sterfte tot 14 dagen na de geboorte per worpnummer weergegeven.

Uit de tabel blijkt dat met name de sterfte van lammeren bij de eersteworps ooiën hoog is. De totale sterfte tot 14 dagen is 18,5%. De sterfte tot 24 uur is gemiddeld 8,6% en de totale sterfte tot 14 dagen is 12,1%. In 1995 was de gemiddelde sterfte tot 14 dagen 25% en in 1996 30%. De 30% van 1996 heeft betrekking op de worpen voordat de werkwijze is aangepast. Op alle gestorven lammeren is sectie verricht

Het gebruik van een legertent als opvang is goed bevallen.

Tabel 2 Sterfte per worpnummer en het gemiddelde

Worpnummer	Sterftepercentage tot 14 dagen			
	geboren lammeren	dood < 24 uur	dood >24 uur	totaal
1	54	12,9	5,5	18,5
2	73	6,8	1,3	8,2
3	153	9,8	3,2	5,4
>=4	90	5,5	4,4	2,4
Gem.	370	8,6	3,5	12,1

Tabel 3 Sectieresultaten doodgeboren en gestorven lammeren
(aantal en percentage van het aantal geboren lammeren)

Doodsoorzaak	Aantal	Percentage
Geen afwijkingen aantoonbaar/geen oorzaak	27	7,3
Verstikking	1	0,3
Uitputtingsverschijnselen/ondervoeding	6	1,6
Te laag geboortegewicht	2	0,5
Ontstekingen/infectie/uitwendig geweld/verwonding	7	1,9
Totaal	43	11,6

door de Gezondheidsdienst voor Dieren in Noord-Nederland.

In tabel 3 staan de uitslagen van de lammeren die binnen 14 dagen gestorven zijn.

Het percentage lammeren wat sterft door verstikkingen/verbloedingen is aanmerkelijk gedaald. In 1996 was dit 7 % en in 1995 5%. De extra aandacht rondom de geboorte is hierop van invloed, deze lammeren sterven vooral tijdens de geboorte of vlak daarna. Het extra toezicht tijdens de aflamperiode en het eerder verlenen van hulp heeft het sterftepercentage duidelijk doen afnemen.

Meer aandacht en toezicht rond het lammeren hebben geleid tot afname van het sterftepercentage.

Uitputtingsverschijnselen en ondervoeding treden op in de periode na 24 uur. De gemiddelde leeftijd van de lammeren gestorven aan deze doodsoorzaak was 4,5 dag. Het percentage is vrij hoog mede doordat er één ooi afgevoerd moest worden wegens uierproblemen. Deze ooi zoog twee lammeren.

Perspectief

Het aanpassen van de werkwijze rondom het aflammen waardoor er iets meer toezicht, aandacht en beschutting voor de ooi en haar lammeren is, heeft geleid tot een belangrijke afname van de sterfte binnen 24 uur en in de periode van 24 uur tot 14 dagen. De afname van de sterfte in de periode van 24 uur tot 14 dagen zal voor een groot deel te maken hebben met de betere moeder/lam-binding door de ooiën (met name een drieling) voor maximaal een dag in een hokje te plaatsen. Ook kan langzaam in een grotere groep plaatsen gunstige gevolgen hebben gehad op de overlevingskansen van de lammeren. Er werden namelijk steeds groepjes gemaakt van ooiën die die dag geworpen hadden. Na drie of vier dagen werden de ooiën pas in de uiteindelijke weidegroep geplaatst. De vorig jaar uitgesproken verwachting dat de lammersterfte een niveau zal bereiken vergelijkbaar met de deeladministratie van het LEI-DLO is uitgekomen. De omzet per ooi zal dit jaar door de lagere sterfte belangrijk toenemen doordat er per ooi bijna 0,4 lam extra kan worden afgeleverd.